

* Branddal
Stiftet
1983
Historielag *

Branddalitten

Vestbergsetera på 50-tallet

Nr. 1 Februar 2012 27. årg.

Brandvalitten

Medlemsblad for Brandval Historielag

INNHold

Noen ord fra lederen av <i>Terje Hauger</i>	s 2
Redaktøren melder av <i>Halvor Noer</i>	s 2
Minner fra Vestbergersetra av <i>Kristiam Kleven</i>	s 3
Arne Sørli og Wartburgen av <i>Lisbeth Chumak</i>	s 9
Minner fra Ramsøyskogen av <i>Arne Foss</i>	s 10
Blikeøkser og skogsarbeid av <i>Halvor Noer</i>	s 13
Barn under okkupasjon av <i>Trygve Myrvold</i>	s 15
Bøker med mer til salgs	s 18
Gamle leker av <i>Anne Marie Halvorsen</i>	s 19
Ord og uttrykk av <i>Tor Aarstad</i>	s 20
Arrangementer	s 24

Redaksjonen:

Tlf

Halvor Noer, redaktør	62 82 63 51
Terje Hauger	62 82 55 34
Ole Erik Ruud, lay out	62 82 61 11
Ole Lunder, annonser	62 82 66 22

Hjemmeside: www.brandvalhistorielag.no/

Trykk:

Flisa Trykkeri AS 62 45 50 60

Framsdebilde

Vestbergersetra på 50-tallet. Legg merke til sommerfjøset øverst mot skogkanten.

Noen ord fra lederen:

Det nye året er alt i sin andre måned, men selv om det er sent: Godt Nyttår til alle medlemmer! Møtevirksomheten i Historielaget er kommet godt i gang og frammøtet har vært veldig bra.

Det blir spennende å se om frammøtet på første møte i Tirsdagsklubben blir like bra i år som i fjor. På det siste møtet før jul møtte det opp 20 stykker! Det sier kanskje noe om hvor viktig det er å komme sammen bare for å prate (og drikke kaffe)!

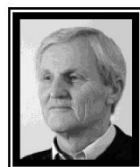
Årsmøtet går av stabelen 29. febr. på Hokåsen Samfunnshus kl.18.30 - se siste side.

Det er viktig at så mange som mulig møter opp. Årsmøtet er Historielagets øverste organ, og det er på dette møtet at hovedretningslinjene for lagets virksomhet bestemmes! Jeg har sagt det før, og jeg kommer sikkert til å gjenta det mange ganger: Det er viktig at så mange som mulig engasjerer seg, f.eks. med ideer, ris og ros!

Vel møtt onsdag 29!

Hilsen *Terje*

Redaktøren melder:

Som gammel skogbruker er det hyggelig å kunne presentere så mye stoff fra det gamle skogbruksmiljøet i Brandval. Mye har endret seg på kort tid i samfunnet vårt. Den nye teknologien ser ikke ut til å ha noen grenser.

Skogbruket var sysselsettingsmessig en dominerende næring for bare få år siden. Slik er det ikke lenger.

Det er verdifullt å få med minner fra tidlige ungdomsår. Vi håper flere medlemmer bidrar med barne- og ungdomsminner og gjerne om selvpoplevde hendelser fra krigstida.

Mange lesere sier at de først blar opp på side 20 for å lese om *Brænmværsdialekten*. Det bør Tor være stolt av å høre. Nå håper vi også serien om gamle leker skal bli populær

Hilsen *Halvor*

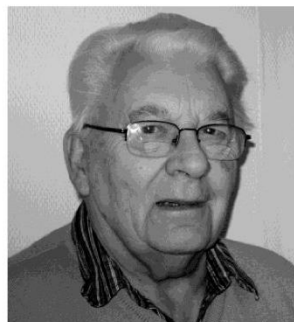
Minner fra Vestbergsetra

fra barndom, oppvekst og skole

av Kristian Kleven

Jeg ble født på Lystadmoen i Sørroa på Hokåsen i 1931. Min mor var alenemor så jeg vokste opp hos besteforeldre i Gårtjensbråten ved Lunderseter (hos mormor og morfar). Det er ikke så mye jeg husker fra tiden der, men noen små glimt har jeg.

Da jeg var 3 år, hadde mormor oppdaget at hun hadde en uhelbredelig sykdom. Kreft var det samme som død den gang. Derfor bestemte hun at jeg skulle flytte til Vestbergseter. Mor hadde giftet seg og bodde der. Det var kun en sti de 2-3 kilometrene over skogen. Den turen husker jeg glimt av. Mormor var 54 år gammel og syk. Jeg var 3 år, så vi ble vel slitne begge to, og satte oss på en stein for å hvile. Jeg husker, og har sett det siden, at stien gikk på begge sider av denne steinen. Jeg husker også at Mormor hadde hvitt tørkle på hodet.

Kristian Kleven f. 1931

Fra Gårtjensbråten i 1958. Fra v. Øystein, Marit, morfar Oskar Gårtjensbråten (1881-1975), Mimmi Kleven f. Græsberg (1936-2000), Ørnulf Kleven f. 1954. Foto utlånt av Marit Roverudseter.

Mormor Minda Gårtjensbråten (1880-1935)

Da vi kom til Setra, som vi kalte det, gikk vi opp i 2. etg. Der lå det en liten gutt. Dette var min halvbror Tore. Jeg ble da boende her til jeg var 18 år og skal fortelle litt om livet som smågutt og ungdom der.

Jeg hadde nå fått en ny familie, stebestefar Martin Westbergseter (1870-1958), en stefar Georg Seter (1898-1987), min mor Martha (1912-1989) og Tore (1934-2004). Senere fikk jeg også flere søsken. Marit f. 1937 (gift Roverudseter) og

Øystein f. 1944. Som storebror fikk jeg forskjellige gjøremål, f. eks. være med stebestefar å fiske og ro båten, delta i diverse arbeide på bruket, lete etter kuer som ikke ville gå hjem om kvelden. Lærte å melke kuene osv. Annenhver dag var det skolegang til Bergerset skole, ca. 2 km. (Se eget avsnitt om skolen).

En sann opplevelse

Som nevnt begynte jeg på Bergerset skole som 7-åring, men etter noen år ble det få barn på Bergerset skole, slik at vi ble flyttet til Lunderseter skole, dit vi ble fraktet med bil.

Inntil da var jeg lykkelig uvitende om at min stefar Georg Seter ikke var min far, jeg kalte han Pappa. I en situasjon på bussen hadde jeg nevnt ordet Pappa om han, men de andre barna visste mer om meg og noen sa: *han er ikke pappan din han*. Verden raknet for meg der i 4. klasse - på tur hjem fra skolen. Det har preget meg lenge.

Kåre Kleven (1910-1957)

Senere har jeg opplevd min biologiske far mange ganger samt hans øvrige familie. Bl. a. har jeg 2 halvbrødre som er halvt russiske og bor i Oslo. Senere har min halvsøster Marit funnet papirer i Setra hvor det går fram at Georg Seter tok meg "til seg" som sitt eget barn - noe jeg ikke visste før i godt voksen alder. Ja slik var det "før i tiden" det skulle holdes hemmelig.

Jeg hadde det uansett veldig godt i min oppveksttid, lærte i alle fall mye nyttig for «å stå på egne ben».

Småbruket Vestbergerset

Dette har opprinnelig vært seter under gården Vestre Berger på Roverud. Bygningene som nå er revet, vitnet i min oppveksttid om det: F. eks. setersel (gammelstua som vi kalte det), likedan sommerfjøset som var stort og romslig. Det var bygd for store budskaper. Spesiell var bua med forskjellig redskap til ysting og lignende. Min stebestefar, Martin Gundersen fra Nordre Sletmon, flyttet til Setra i 1900. Han og senere min stefar Georg hadde bruket som husmannsplass under samme eier.

En gang under krigsårene fikk de kjøpt eiendommen av Karelius Noer (Vestre Berger). Dette husker jeg godt. Jeg var vel 11-12 år.

Karelius Rustad Noer (1899-1948)

Kuleiting

Jeg ble godt kjent i skogene omkring som guttunge, ettersom jeg hadde mange turer for å finne igjen kuene. Det hadde seg slik at våre kuer, 2-3 stk + kalver, nesten aldri kom hjem til kvelds. Dette syntes vi var rart, for nabokuene fra Bergerset gikk over vår "nautgard" og vilde hjem. (Nautgard er plassen utenfor sommerfjøset - dialekt).

Gåten ble løst da de rev fjøset. Det var dobbelt gulv, og i mellom lagene hadde ormen sitt bol (tilholdssted). Ormen hadde sikkert også besøkt dyra, noe de likte dårlig.

Blakken

Vi hadde hest i alle år. Den ble brukt til gardsarbeide og til tømmerkjøring. Jeg ble godvenner med Blakken og var med på de fleste oppdrag med den. Men så ble Georg syk og hesten skulle selges. Da bodde også jeg i stallen mye av tiden og gråt ved hestens hals husker jeg.

Tyttebærplukking

Under krigen var det snaut av det meste, slik at også bærplukking var nødvendig. Vi plukket ofte så mye bær at vi brukte hest og vogn for å frakte det til butikken for salg. En kjærkommen ekstraintekt. Alle i form bidro med det.

*Ved heimen i Vestbergsetra i 1940.
Fra v. Martin, Marit, Kristian og Øystein.
Foto utlånt av Marit Roverudseter.*

Fisketur med "bestefar" Martin

Han var en ivrig fisker. Nesten hver kveld om sommeren var jeg med han på Bureien og fisket. Han ville aldri gi seg før vi hadde fått 100 fisker. Ikke like morsomt for en smågutt, og det var ikke

*Familien på Setra i 1947. Fra v. Kristian med hatten,
Marit, Martin, Øystein, Georg, Tore, Martha.
Foto utlånt av Marit Roverudseter.*

slutt med det heller, vi skulle renske fisken også!! Tenk i en sen sommerkveld med 100 000 mygg og knott. Det sved godt i øra det, men i ettertid godt å minnes.

"Små gryter har også ører" som det heter i ordtaket. Veien forbi Setra hadde i sin tid en veivokter som hvilte hos oss hver dag. Mellom han og Georg hørte jeg ofte politiske samtaler som i det vesentligste gikk ut på hvor godt vi fikk det da russeren kom. Da skulle det bli likhet for alle. De var kommunister på sin hals. Forståelig nok i de harde 30 åra og krigen 40-45. Kanskje var det her jeg fikk spiren til min politiske interesse, men den politiske fargen skiftet jeg ut fra rødt til grønt.

Lek og moro

I alt alvoret som den gang preget tilværelsen med fattigdom og krig i landet, fant vi barna også tid til lek. Vi hadde selvsagt ikke "digitale leker", men lagde ofte noe selv. Bl. a. bygde vi barhytter i skogen og fantaserte om at det var fine slott. Ofte tok vi med oss noe hjemmefra som foreldrene ikke kunne begripe hvor det hadde blitt av. Vi hoppet paradiset, lekte sisten, kakken med flere. Vi sparket ball med fillekuler. Vi lagde spretterter og sprettboger som vi skjøt piler med. Vi lagde langrensløyper og hoppbakker. Skøytebaner hadde vi på Bureien.

Bare fantasien kunne stoppe oss.

Minner etter onkel Martin (Morbror)

Onkel Martin bodde i Setra i en periode i de første krigsårene. Senere rømte han til Sverige - 21 år gammel.

Han etterlot seg en ballong-sykkel, frakk og en hatt. Dette ble jeg en flittig bruker av.

I konfirmasjonsalderen passet disse klærne meg, så da jeg dro til Helgeby på fest var de gode å ha i kalde vintre. Tilnavnet mitt ble *Krestjan i frakk og hatt*. Takk og pris navnet skjemmer ingen heter det.

Likedan var sykkelen et supert framkomstmiddel. En stor takk til onkel Martin.

Gammelstuen og Brakka

Gammelstuen ble brukt som skogshusvær både for hoggere og kjørere før de bygde nytt husvær utenfor skigarden i Setra. Her holdt vi unga til

mye og hørte skrøner og fortellinger av arbeidskara. Det var veldig interessant og moro for en guttunge. Kanskje lærte vi noe der også?

Noen navn på skogsarbeidere som lå i Gammelstuen og Brakka (Koia): Paul Flygind, Alfred Kamphaug, Erling Bekkholt, Adolf og Anders Tørmoen, Per Lilleseth, Bernt, Ole, Bjarne, Birger og Arne Brodal. Arne var en sprek ung gutt. En av Norges beste løpere. Han tok gjerne en løpetur etter dagens slit i tømmerkogen. Nå er han 81 år og fortsatt en sprek arbeidskar.

*Arne Brodal f. 1930
fra Hokåsen i.l
i fint driv på 800
meter baneløp i
1952 eller -53.*

*Foto utlånt av
Inger Brodal.*

*Gammelsstuen i Vestbergsetra (Seterselet, Eldhuset)
fra 1939.*

Foto fra Historielagets arkiv

Tømmermerking

Ja, det var det faktisk noe som het: Tømmeret ble kjørt og lagt i "breier" på isen, klar til å fløtes videre i vassdraget, men for at de respektive kjøpere skulle finne igjen sitt, måtte det få et merke.

Det foregikk slik: En gikk med en klave og målte stokkene, en annen noterte i en protokoll, og et mannskap gikk til slutt etter og banket inn et bestemt merke med en spesiell "øks". Hver kjøper (bedrift) hadde sitt eget merke. Mye av tømmeret (slipen) gikk til Østfoldindustrien og papirproduksjon. Sagtømmeret, som regel rotstokkene, gikk til sagbrukene omkring, hvor det ble til bord og planker (byggematerialer), og merkene ble samleobjekt for oss barna. Alt er nå en saga blott.

Tømmerfløting som var den videre transporten av tømmeret, var jeg med på i 3 somre. Jeg skrev om det i Brandvalitten nr. 4 2009.

Krig og tyskere

Ved Berg (Lunderseter) var det grensevakt av tyske soldater under krigen (40-45). Ofte hadde de skyteøvelse i ei vik ved Bureien. Det hørtes skremmende ut der og da. I ettertid har jeg blitt bedre kjent med geværsmeller – skyting har vært min hobby.

Tatere

Ofte fikk vi besøk av tatere, flere familier med hesteskyss. Helst kom de sent på dagen og ba om å få overnatte - og en høytapp til hestene. Det var vanskelig å si nei, da det var små barn med i følget. De lå på kjøkkengulvet med jakka som hodepute. Mat skulle de ha, både folk og dyr, så låvegulvet ble fort synlig når de hadde tatt "høytappen" til hestene.

I mine 46 år i Våler i Solør stiftet jeg ofte bekjentskap med disse menneskene, der de var fastboende i små hus. Den jeg husker best er Tater Milla - datter til Stor Johan. Hun var en staselig dame.

I den tiden jeg husker som barn, drev de med håndverksarbeid og klokkesalg og var et omreisende folk.

Bureien

Bureien er en vakker sjø, og eiendommen Vestbergsetra har lang strandlinje. Dessverre er strandlinja veldig steinet og dårlig egnet til

badeplass, men jeg kom da ”uti” og lærte å svømme. Etter det hadde jeg en fin hobby, tok båten, rodde utpå sjøen og hoppet i vannet. Dette ble min mor veldig skremt av, sto ofte på gardsplassen og skrek til meg. Jeg vinket tilbake og hoppet. Litt stygt gjort kanskje mot en mor som alltid var så snill og god.

Apropos svømmedyktighet: Georg var også en dyktig svømmer, men foretrakk helst vannet mellom landsteina. Jeg kan ikke huske at han var med meg og hoppet!! Jeg tror ikke de øvrige i familien var særlig glad i bading.

Fra den steinrike stranda ved Vestbergsetra. Søster Marit i forgrunnen. Foto utlånt av Marit Roverudseter.

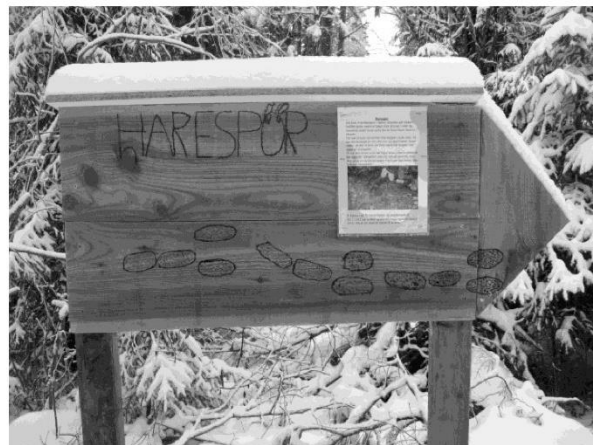
I Bureien som er en del av Skadsvassdraget har vi også en severdighet ”Steina på nan”. En stor stein på skrå oppe på en annen stein ute i sjøen. Vi ser den fra Setra.

”Steina på nan”. Fra v. Karl Tangen (1904-1996) og Georg Aarstad (1916-1966).

Foto utlånt av Tor Aarstad

En annen severdighet finner man på et steinskjær ved Steinreisdammen ved Bergerset: Harespor og hundespor i los. Man ser det fra veien ved fløterbrakkene.

Fra harespora ved Steinreisdammen. 4. kl. ved Roverud barne- og ungdomsskole hadde et kulturprosjekt i 2011: ”Rydd et kulturminne”. De satte opp denne tavla ved kulturminnet og har skrevet en rapport. Foto Halvor Noer 2012.

Lært mye i livets skole

Noe jeg er takknemlig for og hatt nytte av! For det første var det allsidig å vokse opp på et småbruk. I tillegg fikk jeg være med i skogen og lærte både om hogging og kjøring av tømmer - samt fløting i 3 somre. Alt dette var lærdom som man kunne nyttiggjøre seg senere i livet (Praktiske gjøremål).

En merkelig opplevelse

Var det skjebnen som reddet livet mitt? Georg og jeg hadde leid inn en ekstra hest vinteren etter jeg ble konfirmert. Vi kjørte tømmer fra skogen nord-vest for Bergersetra og ned på isen i Bergersetervika i Bureien. Vi hadde vært nede med ett lass og var på tur til skogs igjen. Georg var i skogkanten opp fra sjøen, da jeg så en svart flekk på isen. Ung, uerfaren og dumdrstig som en ungdom kan være, ville jeg undersøke dette. Jeg gikk mot flekken, brukte økseskaftet på isen for å tolke fastheten. Dette var der åa fra Steinreien renner ut i Bureien.

Plutselig sa det plopp og jeg forsvant i det kalde vannet. Alt ble bare svart, men som et under sto jeg oppe på isflata igjen. Bløt fra tå til isse.

Georg hadde reist opp i skogen og ante ikke noe om dette, men jeg tok hesten som sto et stykke

unna og reiste opp til garden Nedre Bergerseter. Det var barfrost og lite snø, så det var lett å komme opp dit. Der fikk jeg tørre klær og reiste deretter hjem. Hvordan Georg fikk beskjed om hendelsen, husker jeg ikke. Spørsmålet jeg stiller meg og som jeg har tenkt mye på er: Hva var det som gjorde at jeg kom opp på isen igjen? Jeg tror ikke på nisser og troll. Heller ikke på mirakler. Det må være klare, håndfaste, realistiske ting som er årsak om jeg skal tro.

Min teori er: Det var vår og mye vann i åa og selvfølgelig sterk strøm og trykk i vannet. Derfor tror jeg at det var trykket som løftet meg opp igjen. Men, hadde jeg fulgt med under isen hadde jeg blitt fiskemat. Så heldig var jeg. Jeg setter pris på at jeg fikk leve – uansett årsak.

Skolegang

Bergerseter skole ble bygd i 1875. Selve skolesalen besto av ett rom, men i tilknytning var det 1 rom og kjøkken. Dette var brukt som bolig. I tillegg var det utedo, selv om det var innlagt vann. Her gikk vi på skolen annenhver dag. Alle klassetrinn fra 1. til 7. gikk i samme rom. De andre dagene underviste læreren på en annen skole.

Skolen har ikke vært brukt til undervisning på mange år, men skolehuset står der fremdeles i dårlig forfatning. Bygningen har ualminnelig høy grunnmur, noe jeg har undret meg over i mange år, men forklaringen må vel være at skoleplassen er planert etter at skolebygget kom opp. Ser man på omgivelsene, er terrenget omkring veldig kupert, og slik var det vel der skolen står også.

Bergerseter skole.

Foto Halvor Noer 2012.

Da vi kjører forbi i dag harselerer jeg: *Her ser dere Bergerseter universitet!! Min skole.* Ja, her gikk jeg på skole noen år, til det ble færre skolebarn og vi ble flyttet til Lunderseter skole.

Henrik Norstrøm var lærer de fleste av åra. Henrik Norstrøm var en korrekt og ganske streng lærer. Han tålte ikke mye før det smalt i kateteret av pekestokken. Han hadde også andre avstraffelsesmetoder som f. eks. skammekrok, sitte igjen etter skoletid, sitte inne i friminuttene. Før de to siste fulgte det gjerne en moralpreken. Det var i det vesentlige disiplinære forseelser dette gjaldt. Jeg var vel ikke noe prakt eksemp lar, så jeg fikk nok smake disse metodene i blant.

Henrik Norstrøm (1903-1972). Utsnitt fra bilde av sangkoret Nøkken der han var dirigent.

Foto fra Historielagets arkiv

Norstrøm var meget rettferdig og snill. Jeg husker noen episoder under krigen, da noen elever fra barnerike familier ikke hadde med niste til skolen. De ble bedt med hjem til læreren. Lærerboligen var nabo til skolen.

Ingrid Mauland (1919-1988) hadde vi som vikar for Norstrøm i en periode. Hun var en moderat, snill bondejente fra Roverud. Jeg kan ikke huske at hun brukte avstraffelsesmetoder.

Frk. Sandaker var også vikar og huskes for hennes fremmede dialekt.

Framhaldsskolen på Hokåsen. I ett år gikk jeg på framhaldskolen med **Johannes Bruun Pedersen** som lærer. Han var en ganske strukturert og korrekt lærer og dessuten personlig kristen. Han brukte gammeldagse metoder. Hver uke måtte vi "stå rett" ved pulten og bli hørt i muntlig. Dette husker jeg ble vanskelig for en elev i klassen som hadde talevansker (stam).

Sluttord

Videre ble det bakerlære, og baker ble jeg fra 18 til 76 år minus 1 år som overkock i Tysklandsbrigaden.

Nå er jeg 80 år og pensjonist. Jeg har flyttet tilbake til mine røtter, Kongsvinger, en halvtimes

bilkjøring fra mitt barndomshjem Vestbergerseter. Her ferierer vi sammen med søsken og venner. Konklusjonen må bli: Når enden er god er allting godt.

Kilde: Brandbvalboka Finnskogen 2008

Arne Sørli og Wartburgen

av Lisbeth A. Chumak

Med stor interesse leser jeg Brandvalitten, og det var hyggelig å lese Per Skogrands artikkel om Hjørdis og Arne Sørli i desembernummeret. Det må ha vært på 1970- eller -80-tallet, mens jeg arbeidet i Glåmdalen, at en kollega og jeg skulle lage grendereportasje på vestsiden i Brandval. ”Reis til Arne Sørli, han vet alt!”, fikk vi beskjed om. Det var sant. Vi ble hjertelig mottatt og traktert, og med fyndig røst fortalte Arne om hvem vi burde oppsøke. Han imiterte originaler og fortalte historier, blant annet om seg selv. Han sa at han noen ganger, når det var sporsnø, snudde beinprotesen bak-frem. Han fortalte også at han ved enkelte anledninger hadde hogd tollkniven i ”trebeinet” slik at folk, som ikke visste at han hadde protese, omtrent besvimte. Nå er det vel neppe slik at protesen var av tre, men slik som han skildret det hele, kunne vi lett forestille oss ansiktene på de tilstedeværende.

Om jeg ikke tar feil, var Arne leder i ungdomslaget til han var godt oppe i 70-årene – kanskje det er norgesrekord? Han moret seg iallfall kongelig over dette. Jeg husker gode kaker og kaffe og hunder som tuslet omkring; de hadde nok gode liv hos Hjørdis og Arne.

Wartburgen
til Arne og
Hjørdis

Wartburgen

Bildet av Wartburgen vekker minner. Min far kjøpte en slik på begynnelsen av 1960-tallet; den

Lisbeth A. Chumak f. 1950

var irrgønn og hvit og gikk som en klokke med en utrolig driftsikker totaktsmotor så blåroyken drev. Da vi kjørte med den, var det ingen som ”lå på støtfangeren” bak! Det ble sagt at bilen hadde russiske flyseter, og faktum er at den var meget velutstyrt.

På Vestlandet, i bratte bakker i sommervarmen, hadde den en tendens til å koke. Da måtte vi stanse og vente til motoren hadde kjølt seg ned. Bilen hadde såkalt frihjul slik at man kunne koble av funksjonen som bremsset på motoren og dermed spare bensin. Trolig gikk det opp i opp med utgifter til slitte bremsebånd. Men startet gjorde Wartburgen alltid.

En iskald nyttårsdag fikk ikke min onkel startet sin nyinnkjøpte Fiat. Fiaten var hans store stolthet, og onkel syntes nok at vår østtysker ikke var noe til bil. Men da min far rev fyr i Wartburgen og kjørte onkel hjem, ble det stille.

Jeg lærte forresten å kjøre bil i den Wartburgen – 14 år gammel. Det var ikke så nøye den gang, og saken er nå for lengst foreldet. Siden kjøpte far en Wartburg Präsident. Jeg husker vi var med Ragnar Foss, som var forhandler i Kongsvinger for dette bilmerket, i Oslo og hentet den på brygga. Det var en stor dag, for bilen var splitter ny. I følge min far hadde den mer ekstrautstyr enn onkels etter hvert nyinnkjøpte Volvo!

Gamle minner fra Ramsøy-skogen

av Arne Foss

Den store Ramsøyen-eiendommen ble solgt i 1910. Den dyrkede marka ble senere bureisningsfelt, mens det meste av skogen kom i A/S Borregaard og Harald Braskeruds eie. Brandval kommune kjøpte 2170 dekar av Ramsøyskogen i 1940 til bureisningsformål. Etter utskillelsen av flere bureisningsbruk i 40-åra og etter jordskifte i 1994 er denne teigen i kommunens eie nå på 1150 dekar. (Red.)

Arne Foss f. 1925

15 år og skogarbeider

Det var avgjort at kommunen skulle avvirke et større kvantum tømmer i denne skogen vinteren 1940 - 41. Dette medførte jo arbeid og fortjeneste for mange, i ei bygd med nokså ensidig næringsliv, med mange arbeidssøkende - arbeid for hoggere og kjørere og hester.

Arne Foss – 16 år

Einar Foss Brodal (1921-1966)

Ikke en motor ble hørt i skogen, den vinteren jeg var med min eldre bror der. Jeg hadde ikke fylt 15

ennå, da vi fikk tømmerlunning og -kjøring. Og bror Einar var 19 den gangen. Vi hadde en fjordhest, i Brudal. Og i smia rustet far opp en brukt geitdoning. Men denne ble knapt brukt inna nyttår. Vi lunnet sammen tømmeret først, der oppi "Eierberget". Hesten var gammel og treg. Folk sa den hadde opplevd Loen-ulykken i 1936. Den skvatt merkbart når noe dundret, rumlet, i det fjerne. I teigen ved sia av oss hadde Adolf Østgård sin akkord, og videre Peder Berg fra Øverby osv. Veit ikke hvor mye tømmer det ble kjørt ned til Glomma ved Lautau i vinterens løp. Men neste vinter skulle kommunen avvirke 2400 kbm, samt 10 000 reis ved, veit jeg.

Adolf Østgård
(1884- d. før 1950)

Peder Berg
(1896-1970)

Vinteren ble nådeløs over nyttår 1941, det knirket og peip under geitdoningen (den går lettere i linnværet), mens en liten hest drar et stort lass utover Lautau. En liten ild til kaffekoking, og til å tine opp maten litt, fikk det bli i skogen. Hesten skulle ha mulen nedi en havrepose, og noe dekke på ryggen. Gradestokken krøp under minus 40 noen ganger. Og tre par strømper var knapt nok i 15-åringens støvler. Ytterste paret var klaka og satt fast i støvla, når jeg drog dem av om kvelden.

Og hesten sprang litt, når den skulle heim til stallen. Men vinteren ga seg litt ut i mars. Seinere måket de snø i storvegen, så føret skulle vare til driften var over.

Lauskærn

Det pleide gjerne å være to mann sammen med en hest, der lunninga pågikk. Utaom "kjørkærn" ble det en mann som kaltes "lauskær". Denne drog ihop tømmeret, så hesten fikk et passende tall med stokker å dra til tømmerlunna. Om det var mye kvist eller snø ryddet han litt i skogen, der hesten skulle ha veg til lunna. Og snøen måtte iblant trampes ned i de blaute myrene – i god tid før hesten skulle ferdes der, slik at myra frøs til og kunne brukes som "veg". Og om han øynet noe tørr og brennbar ved, så hadde vi litt å varme oss og kaffekjelen på! Da var vi med Adolf ofte. Og lauskærn sammen med ham hette Ole Negård fra Fjells-grenda. Jeg minnes ikke hvem Peder Berg hadde med seg. Han hadde jo flere sønner, der på Øverby. Blant andre hadde også to karer fra Østvoll kjøring der - om jeg minnes rett.

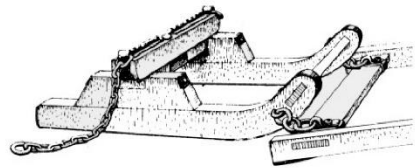

Ole Negård (1911-2005)

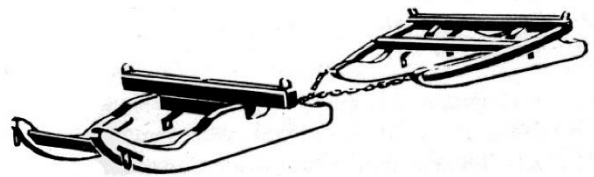
Smeden - en viktig medspiller

Men når tømmeret skulle samles i skogen, så fikk hesten et par lunne-skjæker. Disse hadde et kobbel av kjeder bakpå, og hver kjede hadde en "pjaks" i enden. Pjaksen var en spiss og krokete kile, som med øksenakken ble drevet inn i hver stokk som skulle dras til tømmerlunna. Der ble pjaksen slått laus. Men den skulle ikke brukes på bartingene. Da fikk en bruke ei renneløkke. Mye utstyr og beslag var det på all redskapen og doningene. En smed hadde her et namn på nesten hver del, men "Smi" og "Smiet" var et samlenamn på alt av jern. Dette ble visst litt grovere og solidere med åra. Moelven-doningene og de fra Jømna, lå visst i ledelsen, men Nøkleberg-smeden (Fredbo) var litt av en serieprodusent også. Vel,

andre steder i landet hørte jeg at doningene blev snart for tunge å handtere i skogen.

Stutting – brukt til lunning av tømmer.
Tegning fra Skogbruksboka 4. Oslo 1960.

Geitdning (bukke og geit) – brukt til framkjøring over lengre avstander.
Tegning fra Skogbruksboka 4. Oslo 1960.

Driftsledelsen

Og Ragnvald Jahr hadde oppsyn med driften der, og skulle betale arbeiderne denne vinteren. Det ble hogd "slip og bartinger", dvs tømmer til papir og til skurlast. Hoggeren skulle måle lengden på de stokkene han hadde barket, og antall "halvmeter" ble angitt med romertall, som hoggeren hogg inn i stokken med øksa. Et XX betydde at stokken var 10 m lang, et XV betydde 7,5 m. osv. De hogg tallet midt på stokken, når det var slip, og på toppen når det var barting. Og noen stolper ble laget, av lange, rette og grove trær. Disse ble kjørt til jernbanestasjonen. Bartingene skulle være tykke, også i toppen.

Ragnvald Jahr (1868-1940)

Ragnvald var nøye, når han gikk i skogen og kontrollerte stokkene. De sa at han en gang kom til en hogger -- *Vi får se på en barting du har gjort borti her, den holder visst ikke målene* Hoggeren hadde da øyemål han også, og han sa der ved stokken: *Je tyss han skulle være stor nuk, au - - . Du tyss, du, før Ragnvald opp, men her er det klåvån som "tyss", hermet han.*

Ja, inna årets utgang døde Ragnvald Jahr, og et veldig følge kom i begravelsen. Og sønnen Sverre, 20 år, fikk overta kontorholdet så lenge, mens Ole Hagen på Li var mye å se i skogen. Seinere ble Aksel Moen driftsbestyrer der. Pengene satt hardt fast – ennå. Det var med nød at Sverre leverte ut noen av kommunens penger, om en kjører ville ha noen kroner inna jul. Men når alt tømmeret var nede ved elva i 1941, så fikk nok alle sitt oppgjør. Dette var vel litt førenn tyskerne begynte all sin seddeltrykking i landet.

Sverre Jahr (1920-1990)

Tømmer til fløting

Det ble temmelig fullt langs elva, der på Lauta. Om jeg minnes rett så kjørte vi tømmer også til Grinder-sanda på slutten. Og alt skulle sia måles, telles og merkes på vegne av kjøperne nederst i Glomma-vassdraget, inna det gikk til fløyting.

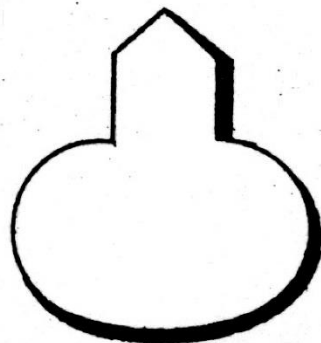
Og tømmermålere kom det - Julius Kjensmo, Karl Jahr, Leif Helgesen m. fl. var mye ute i slike ærender. Arne Moen fra Nordstuen kom også tidlig med. Der skulle en mann måle med klave, rope dimensjonene, og en med briller på nesene og ei svær, tjukk bok gjenta det han hørte, og gjorde små tegn i boka.

De hadde et utvalg av små merke-økser med, som brukene eller fabrikkene hadde betrodd dem. De dannet ulike merker i stokkene som skulle merkes, og hver mottaker fant sia tømmeret med sitt merke på. Karl sa: *Se til at du har Dasslokket på øksa.* (Borreagaards merke). Så gikk gutta og hogg inn merkene - en på hver ende av stokkene, som lå lik store flåter utover marka. Tre hogg på hver ende - og tre når en kom hoggende tilbake. Det ble 12 merker på hver stokk!

Sia kom tømmeret ut i elva. Jeg tror det ble sortert ved Fetsund lenser. Noe gikk visst til Lillestrøm og resten ned til Sarpsborg eller Fredrikstad. Litt svinn på ferden nedover ble det saktens. Og oppfisking av søkkesømmer har det nok vært ikke lite av.

Tømmermerking på Geittfjernet ca. 1945. Fra v. Gustav Haugom, ukjent, Julius Kjensmo, Marius Haugom, Karl Jahr, Nils Haugom, Martin Haugom, Ole Ramsøysæter.
Foto fra Historielagets arkiv.

AS Borregaards merkeøks som tømmerkjøper - ble kalt Dasslokket

Blinkeøkser og skogsarbeid

av Halvor Noer

Arne Foss beskriver i sin artikkel fra Ramsøy-skogen hvordan skogsdriftene foregikk i hans ungdom. Det har skjedd en hel revolusjon i dette yrket. Ikke minst har administrasjon av skogsdriftene endret seg radikalt. I 1950 var det innmeldt 715 skogsarbeidere i trygdekassene i Vinger og Brandval. I dag er det kanskje i alt 25-30, og de fleste av dem sitter på hogstmaskinene og lassbærerne. Det er ikke vanskelig å skjønne at det også måtte til en helt annen administrasjon i den tids "bedrift" sammenlignet med dagens.

Kaare Amund Lund (1905-1983). Herredsskogmester i Brandval 1939-1963 og i Kongsvinger 1964-1973.

Blinking

Blant annet var det en omstendelig utvisning av skog som skulle hogges. Mye av hogstene foregikk fremdeles som tynninger og gjennomhogster. Da måtte hvert enkelt tre blinkes. Rotsalg av tømmer var forholdsvis vanlig. Da gikk det gjerne et blinkelag på tre mann. To blinket og en bokførte hvert tre og beregnet i etterkant tømmerpartiets kvantum. Rotsalg gikk ut på at kjøperen overtok tømmerpartiet på rot og selv sto for driften. Skogeieren fikk betalt på bakgrunn av den beregningen av tømmerpartiet som blinkelederen hadde gjort.

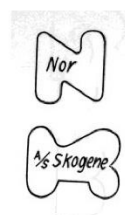
Hver skogeier hadde kjøpt seg egen blinkeøks. Det var en øks med en slik utforming av øksehammeren at det kunne slås inn et merke i blinken som viste hvem som var skogeier. I tillegg til i blinken ble det ved rotsalg også slått et merke under rotavskjær, slik at det i ettertid

Halvor Noer f. 1938

kunne skjekkes på stubben at treet hadde vært blinket.

Herredsskogmester Kaare Lund utarbeidet i 60-årene en oversikt over slike skogeierøkser. De 37 fra Brandval som vises her er ikke alle som var i bruk, men de viser litt av mangfoldet.

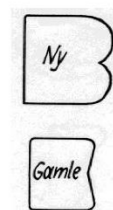
A/S Borregård

Bredesen Opset

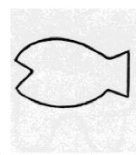
Oddvar Bredesen

Karl M. Brøderud

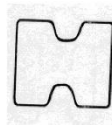
Martin Brøderud

Joh. Chr. Fischer

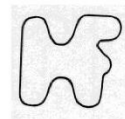
Kristian Fjeld

Sigvart Fladberg

Halvard Foseid

Gustav Foseid og Einar Hagen

Einar Gjems

Odd Hagen

Oddvar Hagen

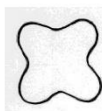
Thor Hals

Hofos I/S

Johan Larsen Lillestrømskogene AS

H.S. Løvenskiold

Martin Moen

Tore Moen

Thorstein Moen

Ole A Noer

Thv Nylænder

Arne Næss

Ola og Odd Sjøtil

Magne Skaare

Trygve Stensbøl

Hans Strand

J. og J. Torgersrud

Gunvor Ulven

Gunnar og Per Øieren

Åge Øieren

Vår blinkeøks på Vestre Berger er ikke med her. Den var utformet som en enkel N. Kanskje bildet av denne gir et inntrykk av blinkeøksas utseende.

Skogsarbeiderens ansvarsområde

Ikke nok med at det var mange skogsarbeidere å administrere. Det var overlatt så lite ansvar til skogsarbeiderne, at det måtte bli ekstra mye administrasjon. Ved tynning måtte hvert tre være blinket på forhånd. Nåde den tømmerhogger som hogg et ublinket tre.

Når treet var felt fikk ikke hoggeren avgjøre hvor treet skulle kappes. Det var skogeieren som måtte merke av kappestedet. I større eiendommer var

Blinkeøksa til Karelius Rustad Noer på Vestre Berger. De utstansede figurene var samleobjekt for barna.

det egne avmålere som merket kappestedet, slo på øksemerker og bokførte slip/skur/stolper i boka. Hoggeren hadde akkord, så oppgjør skjedde etter avmålerens oppgaver.

Dette var ordinær arbeidsdeling. Jeg husker ikke at hoggerne klaget på lite tildelt ansvar. De var glad til de fikk slippe det arbeidet. Det ville gått utover akkorden. Det var store krav til arbeidets kvalitet. For eksempel ble ikke høy stubbing tålt. Det ble vurdert som "slærkærbe".

Kjørerne var i en litt annen stilling. De hadde selv ansvaret for hele arbeidsoperasjonen. Foruten stell og opplæring av hesten måtte de planlegge vegsystemene, holde opp vegene om vinteren, ofte kunne sammen virket på barmark om høsten og kjøre fram til vassdrag på vinterføre. De fikk også oppgjør etter avmålerens hogstoppgaver. Det viktigste gjaldt å få med seg alt tømmeret, slik at det ikke lå igjen gjenglemte stokker i snarene.

Skogens betydning

Herredsskomester Lund skrev i "Håndbok for Brandval kommune" i 1946: *Ca. en tredjedel av bygdens befolkning antas å ha levevegen sin av skogsdriftene. Dertil kommer en ny stor del som er beskjeftiget i fløtning, transport og sagarbeide. Når en samtidig tar hensyn til skogeierne, er det lett å forstå hvilken dominerende rolle skogen og skogsdriftene spiller i bygdens næringsliv. Sørgelig godt viste det seg i de dårlige driftsårene omkring 1930. Derfor er skogen bygdens viktigste aktivum som må pleies med omhu, fagkunnskap og godt framsyn.*

Barn i okkupert land

av Trygve Myrvold

Jeg var knapt tre og et halvt år da krigen kom, og det er det første minne fra oppveksten som jeg kan si at jeg husker.

Evakuering

Etter den tyske invasjonen i Norge, gikk det rykter om at tyskere var på veg innover Finnskogen med soldater og lastebiler. Noe familie var kommet til oss der vi bodde på Finnbakk i Græsberget. Av frykt for hva som kunne skje flyktet mor, far, resten av familien og jeg til Vesterhaug som lå lenger unna riksvegen.

Jeg minnes at vi stampet i snø oppover den siste bratta mot Vesterhaug, det var halvmørkt, djup snø og store bjørker langs stien. Far snudde halvvegs for han skulle tilbake for å være med på noe. Senere har jeg fått vite at han var med å hogge trær som skulle hindre tyskerne å komme seg videre østover fra Roverud.

Trygve Myrvold f. 1936

Okkupert

På grunn av krigen fikk vi nærkontakt med okkupasjonsmakten. En mindre avdeling med tyskere hadde okkupert en hytte ved Skasen, og fra denne forsøkte de å holde kontroll med flyktningtrafikken som gikk over Græsberget mot Sverige. I tillegg hadde en mindre avdeling av norske nazister, hird, okkupert en nabohytte.

Jevnlig gjorde et lag av tyskere turer på bygdevegen mot Græsberget, om vinteren også på ski. Jeg og et par eldre kamerater, hadde laget skibakke fra den gamle Græsbergsvegen og nedover jordet. En gang kom en tysk avdeling fra vegen ovenfor og forsøkte bakken min, jeg satt ved kjøkkenvinduet og så dem falle hulter til bulter, de klarte ikke det vesle hoppet som vi hadde laget.

Andre ganger kom tyskerne på kontroll. Da plasserte de en soldat ved hvert hushjørne og en soldat ved hvert hjørne av låven med maskinpistoler klare. Deretter gikk en soldat og en befalingsmann inn og gjennomsokte husets rom og kjeller og låvens forskjellige rom. De var på jakt etter flyktninger som skulle prøve å komme seg over til Sverige.

Far hadde en gammel munnladning etter sin farfar. Denne børsa hadde jeg og fetter Bernt brukt til leketøy, vi klikket med den og skjøt både "Bjørn" og "Elg". Resultatet var at vi hadde klikket i stykker tennrøret og hanen, ellers var børsa i slett forfatning. En tysker kom under kontroll inn på fars verksted hvor børsa sto, han spurte om far hadde "waffen"! Far bød fram

Fra trappa på Finnbakk i påsken 1943 eller -44. Foreldrene Anna og Morten Myrvold. Foran tante Aasta og Trygve.

Finnbakk . Flybilde av Widerø fra ca. 1950.

”elgbørsa” vår, men tyskeren trodde ikke at den børsa var til fare for Wehrmacht, og lo av tilbudet.

En gang som far var på Sør-Odal Sjukehus på grunn av magesår, kom kontrollen. Far hadde en ”Krager”. Den skulle vært innlevert, ingen hadde lov til å eie våpen. Denne hadde aldri vært registrert og far hadde vanligvis gjemt den i senga som bror Birger vanligvis lå på.

Birger hadde vært på jobb som nattevakt ved retort-anlegget til Torgersrud hvor han sammen med Oddvar Bråten la ved inn i ”koka”. Han hadde sovet litt utover formiddagen før tyskerne kom. Mor ba ham stå opp. Tyskerne kom, de kjente på senga som var varm ennå, og ble mistenksomme – de trodde at en flyktning hadde ligget der. De tok opp madrassen for å se om noe kunne ligge under der – men der var intet!!

Birger og mor trodde de ville finne børsa som pleide å ligge der, og Birger så for seg tur til Grini eller Sachsenhausen, men heldigvis lå ingen ”Krager” der! Far hadde vært fornuftig nok til å fjerne børsa før han reiste på sjukehuset.

En gang skulle en soldat undersøke kjelleren, mens befalingsmannen sto oppe. Mor som sto oppe sammen med ”sjefen” lot som hun ville lukke kjellerlemmen. Da flirte han og rystet på hodet og svarte ”nein – nein”!

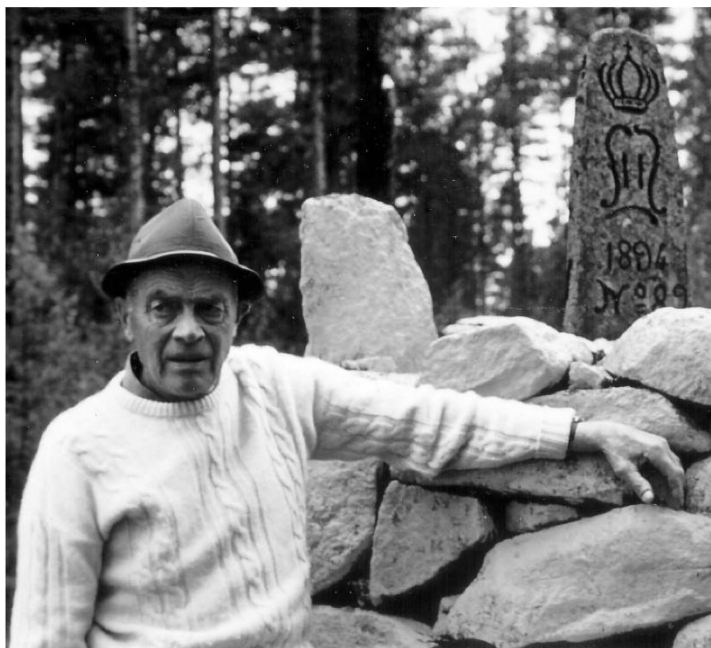
Noen ganger gjorde mor og jeg turer til Rymoen hvor besteforeldrene mine bodde. Da brukte vi oftest buss til Roverud og gikk derfra til Rymoen. Jeg hadde lett for å bli bil-sjuk, og en gang på bussen satt vi like overfor en tysk soldat. Jeg kastet plutselig opp, og soldaten fikk hele spruten rett i fanget. Både mor og jeg ble forskrekket og redde, men soldaten forsto situasjonen og bare børstet av seg det meste.

Det hendte også at mor syklet fra Græsberget og til Rymoen med meg bakpå sykkelen. Jeg husker at det ikke var noen behagelig skyss. En sykkeltur til ”Ola-Jakop” for å handle noe mer enn det vi kunne få i Græsbergsbutikken fikk jeg ofte være med på.

Flyktninger trengte hjelp

I Græsberget bodde ”Lang-Kåre”, med dekknavnet Jack, han var flyktningelos og han ble

hedret etter krigen fordi han hadde fulgt mange over grensen.

*Kåre Bråten (1912–1978) ved ei grenserøys.
Bildet er utlånt av Anne Lise Johansen - niese av Kåre.*

Av og til kom også flyktninger inn hos oss, særlig nattetid, og far fulgte flere til grensen. Han fortalte senere at han trolig hadde fulgt ca 25 personer til grensen. Jeg husker at far i 1945 fikk kort fra en polakk som han hadde fulgt over. Han trengte hjelp, sa far, det var den eneste som takket for hjelpa!

Da jeg en gang spurte om han ikke hadde registrert seg som en av grenselosene, rystet han på hodet, ”han var ikke los, han bare fulgte noen tilfeldige. Men likevel hadde han et par ski stående klare i tilfelle han måtte raskt til Sverige.

En gang på vinteren våknet jeg av at det var kommet noen på kjøkkenet vårt. Det var 4-5 stykker, både kvinner og menn, som ba om hjelp til å komme videre. Det var vinter og de hadde ikke tilstrekkelig med utstyr. En av kvinnene fikk ”låne” mine ski, og far lovet meg at han skulle lage nye ski til meg før jul.

Det var spennende å være med far da han høvlet nye ski som han bøydde tupp på ved å bruke et bøyeredskap, en mal, som han tvang skituppen opp med samtidig som han holdt skituppen og

redskapet i kokende vatn. Da skien senere var tørket, var det fin tupp på den.

Angivere

Når det kom besøk av noen fra ”Hirden” var far veldig forsiktig, de prøvde å være hyggelige, men de var oftest ute for å få opplysninger.

Som påskudd brukte de å komme for å høre om far hadde tobakk å selge. Far avlet nemlig tobakk foran huset. Han avlet to sorter, Virginia og Bondetobakk. Tobakkplantene sendte han til Brumundalen Tobakksfabrikk som kuttet dem og laget pipetobakk som de sendte tilbake i literbokser.

Det ble sagt at Hirden var farligere enn tyskerne. Tyskerne gikk nødig ut fra vegene og inn i skogen, mens Hirden var skogvante folk som kunne gå overalt.

Josef Torgersrud 1902-1973

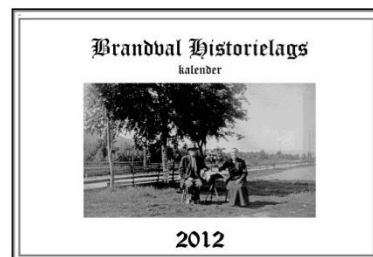
Det var norske nazister som anga flere i Lunderseter-området og i Græsberget, og som forårsaket at Josef Torgersrud og Sigurd Thomle og flere gode nordmenn ble arrestert og sendt til Grini.

Som barn opplevde jeg ikke nærværet av tyskerne og hirden som særlig farlig, de behandlet oss rimelig korrekt, men mor kunne seinere ikke like tyskere og dette satt dypt. En gang førte år seinere fortalte jeg henne at jeg hadde vært i Tyskland på ferie, da rystet hun på hodet og kunne ikke skjønne at jeg ville reise til ”dessa tyskerer”- hun hadde ikke glemt!

Brandval Historielags kalender

Kalendersalget er en av lagets viktigste inntektskilder. Vi har solgt i underkant av 1000 kalendre i de siste årene. Foreløpig har vi solgt 976 eksemplarer, men ikke alt saget er registrert ennå. De gamle bildene i kalenderen er populære. Kalenderen selges på dørene av medlemmene. Mange gjør et svært godt salgsarbeid. Sverre Ruud har utmerket seg ved å selge 325 kalendre alene. Historielaget er takknemlig for en slik flott innsats.

Fortsatt kan du få kjøpt nye og gamle kalendre. Se annonse om «Bøker og skrifter til salgs».

Vil du støtte oss med din Grasrotandel?

Org.nr: BRANDVAL HISTORIELAG

Org.nr: 875876252

32774875876252

NORSK TIPPING

GRASROTANDELEN

Vi har følgende bøker og skrifter til salgs:

Brandvalboka – Finnskogen		Kr 550
Skogbrukets historie i Kongsvinger		Kr 290
Brandval Kirke 350 år		Kr 200
Gamle Roverud		Kr 330
Brandval og Vinger Bondelag 100 år		Kr 200
Norsenterets historie		Kr 200
Agnåa – Vestmarkas perle		Kr 200
Lovise og Nils Hagen med etterkommere		Kr 30
Brandvalitten	ny	Kr 30
	gammel	Kr 20
Kalendere	ny	Kr 80
	gammel	Kr 20
Kart:		
Tur- og kulturminnekart Eikeberget og Fjøserberget		Kr 50
Jakt- og turkart Kongsvinger Vestside		Kr 50

Disse kan bestilles tilsendt – porto kommer i tillegg.

Kontakt: Ole Johannes Østberg tlf.: 62 82 51 40. E-post: olejeast@skyberg.no

Gamle leker

Fra heftet:

Friminuttene i den gamle skolen.

Tekst og tegning av Anne Marie Halvorsen

Anne Marie Halvorsen f. 1940

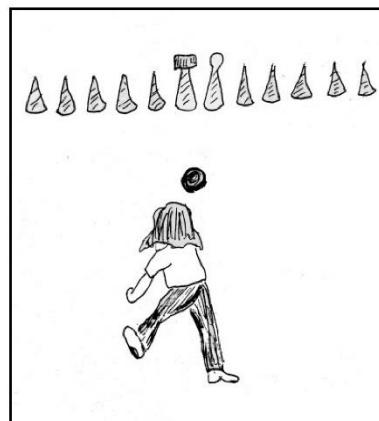
Anne Marie Halvorsen var lærer på Brandval Sentralskole og samlet på 80-tallet inn opplysninger om gamle leker. Hun fikk registrert 34 leker. Alle disse er beskrevet i et hefte hun utarbeidet i 1989. Mange av dem er for oss enten ukjente eller glemt – noen kjenner vi igjen. Se Anne Maries beskrivelse av dette prosjektet i Brandvalitten nr. 4 2011. (Red.)

2. lek: Trille på munk

Det kan være 2 eller flere deltakere i leken. Det skal være 2 partier. Det skal være 10 munk, en dronning og en konge på hvert parti, og så skal det være en kule å trille. Helst skal en prøve å treffe kongen, for den teller mest.

Treffer ikke motparten noen, mens han er inne, må han levere fra seg kongen eller 10 munk. Dronningen teller 7, munkene teller 1. Den som tar mest fra motparten har vunnet.

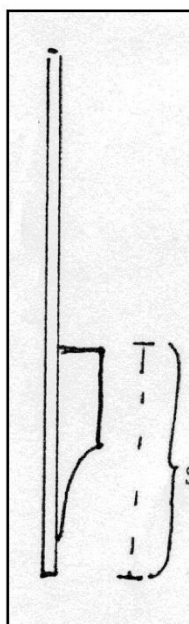
Denne leken har mormor lært av oldefar.

3. lek: Gå på stylder

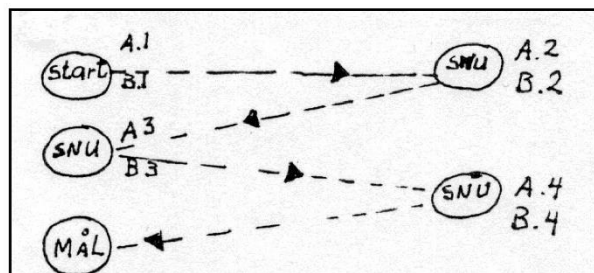
Stylter gikk det fint an å lage selv. Et par staurer og noen plankebiter, så hadde du snart et par.

Det var mange som hadde med seg stylter på skolen også. En kunne gå bare for moro skyld, men en kunne også ha konkurranser av forskjellig slag. Kappløp to og to eller stafett.

Stylte-stafett:

1. 4 stk. på hvert lag. (A, 1-4, B, 1-4)
2. Stylte-høyden varierte mellom ca. 0,5-2,5m.
3. Som regel økte stylte-høyden med deltagerens alder.
4. Tegning
5. Først i mål vant.

Gamle ord og uttrykk

av Tor Aarstad

Akle = ankel

Aklebrite sæ = tråkke over eller vri ankelen

Bju tel = prøve, forsøke

Buskapa = ordne opp eller stelle seg enten det er godt eller dårlig

Fær jænna = titt og ofte

Gå attpå = ombestemme seg eller løftebrudd

Haule = skli

Klæssblaut = søkkvåt

Krømte = mildt uttrykk for kremte

Kælke = åreforkalket

Lauskær = tilfeldig hjelpearbeider

Låkste hilla = på golvet

Pottiskakk = poteter hakket i småbiter, surret i fett etter fleskesteikinga, tilsatt en mjølkeskvett og pepret godt. Steikt flæsk og pottiskakk hadde som kjent "fast følge" - og velling som tilbehør.

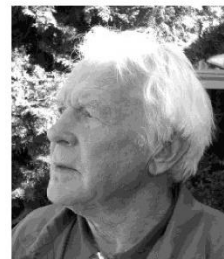
På tjukken = gravid

Skomse = dytte

Speintak = fotfeste

Sætta sæ tel = resignere, gi opp

Væra kær om = være i stand til

Tor Aarstad f. 1932

Ordtak

Det som er nødvendig, det er nødvendig, sa jenta, hun solgte nattkjolen og kjøpte parfyme for pengene.

Man kan spøke når det er tomt for brød, men når det er slutt på tobakken er det blodig alvor.

I disse ulvetider: Sauen kan nok slippe fra ulven, men ikke fra slakteren.

Hvis ikke brennevin, tjære og badstue hjelper, da er døden nær. (Finsk – hva annet?)

Inntil videre har jeg hatt et godt liv, takket være en svak karakter.

Intet menneske har levd forgjeves – om ikke annet har det vært et avskrekkende eksempel.

Ja, Herre Gud, den veien skal vi alle, sa kjerringa, de kjøpte den selvdøde kua hennes til oppmaling.

Om vi kunne komme gjennom verden med "god dag" og "farvel", så var det ingen sak, sa jenta.

Av ordenes saga

Gi kurven eller få kurven

Det er om å gi avslag eller få avslag på et frieri. Det hele stammer visstnok fra en skikk i riddertida med å heise frieren opp til jentas rom i en kurv, når han kom for å snakke med henne. Gikk kurven i stykker, var det et tegn på at han ikke skulle ha henne. Det ble også hevdet at jenta kunne gjøre bunnen svak, hvis hun ikke ville ha friere. *Da falt han gjennom*, som det heter.

Etter hvert ble det en skikk at kvinnen sendte en kurv uten bunn til frieren, hvis hun ikke ville ha han.

I Sverige var det i gamle dager en skikk at man ga den forsmådde frieren et stykke kalvskinn. Derav navnet eller uttrykket *skinnsyk*.

Historielaget har ÅRSMØTE

på Hokåsen Samfunnshus, onsdag 29. februar kl 18.30
Styremedlemmer møter kl 17.30

Presentasjon av Finnskogen turistforening v/Åsmund Skasdammen

Årsmøtets sakliste:

1. Åpning – valg av møteleder og protokollfører
2. Valg av to til å skrive under protokollen
3. Årsmelding – Historielaget og Bygdetunet
4. Regnskap Historielaget
5. Regnskap Bygdetunet
6. Godtgjørelse for tillitsvalgte
7. Budsjett 2013 for Historielaget og Bygdetunet
8. Kontingent for 2013
9. Virksomhetsplan for 2012
10. Valg
11. Innkomne saker til Årsmøtet

Saker som ønskes tatt opp må være styret i hende senest 15. februar.

Medlemmer som ønsker frasingelse av tillitsverv må selv kontakte valgkomiteen.

Vel møtt!

Styret

Kveldsåpent på Skineb

Første torsdag i måneden fra kl 18.00 til kl 20.00 +

Torsdag 2. februar: Brandvalboka – Hokåsen v/ Arne L. Hanestad
Torsdag 1. mars: Orientering om Hofoss Historieforening v/Erlend Strand
Torsdag 5. april: Skjærtorsdag - ikke møte
Torsdag 3.mai: Dugnad på Skineb

Slektsgranskingsgruppa har åpne møter på Skineb

Andre tirsdag i måneden kl 18.00: 14. februar, 13. mars, 10.april, 8.mai

Bli kjent i arkivet på Nistun

Tredje onsdag i måneden kl 17.00 – 19.00: 15. februar, 21. mars, 18. april, 16.mai

Tirsdagsklubben møtes på Skineb

Siste tirsdag i måneden kl 11.00: 28. februar, 27. mars, 24. april, 29. mai

Tundagen på Brandval Bygdetun, Skineb

arrangeres lørdag 2. juni 2012 kl 12.00 – kl 16.00